

ভাগৱতৰ সাধু

শ্ৰীপ্ৰভাত চন্দ্ৰ শৰ্ম্মা, শিক্ষক
চামতা হাইস্কুল।

অসম চৰকাৰৰ শিক্ষা বিভাগৰ আৰ্থিক সাহায্যেৰে—

প্রকাশক—

লিখক।

প্রথম প্রকাশ—১৯৬১

মূল্য—১৮ টকা মাত্র ৭৫ নয়া পইচা

সর্বস্ব সংবন্ধিত—

ছাপাশাল—

লক্ষ্মী প্রিন্টিং বার্কচ,
গুৱাহাটী।

—লিখকৰ এষাৰ—

ভাগৱতৰ পৰা কেইটামান সাধু সংগ্ৰহ কৰি ল'ৰা-ছোৱালীৰ উপযোগীকৈ এই ক্ষুদ্ৰ কিতাপখনি যুগুত কৰা হ'ল। আশাকৰোঁ। এই কিতাপ খনৰ দ্বাৰা আমাৰ ছাত্ৰ-ছাত্ৰীসকল বিশেষ উপকৃত হব। মহাভাবত বামাষণৰ সাধুবোৰৰ নিচিনা ভাগৱতৰ সাধুবোৰো আমাৰ ল'ৰা-ছোৱালীবোৰে জনা উচিত বুলি ভাবি এই কাম কৰিবলৈ অগ্ৰসৰ হওঁ।

এই পুথিখনি হাতে লিখা অৱস্থাতে মোৰ বন্ধু শ্ৰীৰাজেন্দ্ৰ নাথ চক্ৰবৰ্তী, বি, এ; পণ্ডিত শ্ৰীভৱদেৱ ভাগৱতী বেদান্ততীৰ্থ, চামতা হাইস্কুল প্ৰাক্তন প্ৰধান শিক্ষক শ্ৰীজয়দেৱ শৰ্মা, বি, এ, আৰু গুৱাহাটী বিশ্ব বিদ্যালয়ৰ অসমীয়াৰ অধ্যাপক ডাঃ সত্যেন্দ্ৰ নাথ শৰ্মা এম, এ, দেৱে চাই চিতি উৎসাহিত কৰা বাবে মোৰ অকৃত্ৰিম শলাগ আগবঢ়ালোঁ। কিতাপৰ কোনো ভুল ভ্ৰান্তি থাকিলে সুধী সমাজে আঙুলিয়াই দিলে নথৈ আনন্দিত হম। ইতি—

বিনীত—

চামতা হাইস্কুল,
পোঃ চামতা, জিলা কামৰূপ }
তাং ১৫/৫/৬১

শ্ৰীপ্ৰভাত চন্দ্ৰ শৰ্মা।

লিখকৰ অগ্ৰাণ্য কিতাপবিলাক

জীৱনী—

চি, ভি, বগন—

....

৩৭ নং পৃ.

সাধুকথা—

বাঙলি সূকষৰ দেশৰ পৰা—

(হাতে লিখা অৱস্থাত)

হেঙুলীয়া সূকষৰ দেশৰ পৰা—

”

ৰামায়ণৰ সাধু—

”

সাবিত্ৰী—

”

গল্প—

দেলদাৰ কুমাৰ—

”

নাটক—

আহুতি—

”

দেৱযানি—

”

কবিতা—

অৰ্চনা—

”

সহদয় প্ৰকাশক পালে প্ৰকাশ কৰিব দিয়া হয়।

লিখক

পৰম আৰাধ্য মাতৃ

শ্ৰীযুতা লক্ষ্মী দেৱীৰ

কব-কমলত

নিৰ্গকন পুত্ৰৰ

ভক্তি পুষ্পাঞ্জলি

—প্ৰভাত—

—সূচী-পত্ৰ—

১। নাভি বজা	....	....	১
২। তপস্বী ভবত	....	....	৭
৩। নহুৰ বজাব কথা	....	....	১১
৪। স্কন্ধা স্কন্দবী	....	....	১৪
৫। বাজৰ্ষি অম্ববীষ	....	....	১৮
৬। মহৰ্ষি সৌভৰি	....	....	২৩
৭। বজা যুৱনাথ	....	....	২৬

==নাভি বজা==

অতি প্ৰাচীন কালত ভাৰতবৰ্ষৰ নাম আছিল জম্বুদ্বীপ। সেই সময়ত মনুৰ বংশৰ অগ্নীধ্ৰু নামেৰে এজন বৰ প্ৰতাপী আৰু যশস্বী-শালী বজাই ইয়াত বাজ কৰিছিল। তেওঁৰ স্কন্ধা গোটাই বাজ্যত বিয়পি পৰিল। তেওঁৰ ন জন পুতেক। তেওঁলোকৰ ভিতৰত নাভিয়েই জ্যেষ্ঠ। বাজকুমাৰসকল কপ-গুণত অতুলনীয়। তেওঁলোক সকলোৱে উপযুক্ত শিক্ষা লাভ কৰি সকলো বিদ্যাত পাৰ্গত হৈ উঠিল।

অগ্নীধ্ৰু বজাই আটাইকেইজন পুতেকেই বাজ সিংহাসনৰ উপযুক্ত হোৱা দেখি তেওঁৰ বাজ্যখন নটা ভাগত ভগাই প্ৰত্যেকৰে বাজ্যাভিমেক সমাপন কৰিলে। ইয়াৰ কিছুদিন পিচত উপযুক্ত পুত্ৰসকলৰ হাতত বাজ্যৰ সকলো দায়িত্ব অৰ্পণ কৰি বুঢ়া বজাই দেহত্যাগ কৰিলে। বাজকুমাৰসকলে সিংহাসনত অধিষ্ঠিত হৈ প্ৰত্যেকেই একোজনাকৈ অতি স্কন্দবী কন্যা বিয়া কৰাই পৰম সখেৰে বাজ্য পালন কৰিবলৈ ধৰে। কীৰ্ত্তিমান নাভি বজাই তেওঁৰ বাজ্যক নিজৰ নামেৰে অভিহিত কৰিলে। তেওঁ কপত কামদেৱৰ দৰে, জ্ঞানত বৃহস্পতিৰ সমকক্ষ আৰু বীৰত্বত কাৰ্ত্তিকৰ সমতুল্য। নাভি বজাই প্ৰজাক পুত্ৰৰূপে পালন কৰি অপূৰ্ব কীৰ্ত্তি অৰ্জন কৰিলে।

তেওঁৰ বাণী মেকদেৱী আছিল এগৰাকী পৰমা স্কন্দবী আৰু পতিব্ৰতা বৰ্মণী। দান, ধ্যান, ব্ৰত, দণ্ড আদি সকলো কাৰ্য্যতেই

বজা যেনেবুৱা সৰ্বগুণী পুৰুষ আছিল, তেওঁৰ পত্নী মেকদেৱীও ঠিক তেনেবুৱা গুণেৰে বিভূষিতা আছিল। কিন্তু বজাই তেওঁৰ বাণীৰে সৈতে সংসাৰৰ সকলো সুখ উপভোগ কৰিও তৃপ্ত হোৱা নাছিল।

ঋতুৰাজ বসন্তৰ পবনত প্ৰকৃতি দেৱীয়ে বমক - জমক সাজেৰে সুসজ্জিত হৈ গোটেই বিশ্বক চকুত লগা কৰি তোলে। এদিনাখন সেই বসন্ত কালত স্বৰ্গৰ নন্দন কানন হেন এখন মনোৰম কুঞ্জবনত নাভিবজাই তেওঁৰ পত্নী মেকদেৱীৰে সৈতে প্ৰৱেশ কৰি মধুৰালাপ কৰি আছিল। সন্ধিয়া সময়ত সেই কাননৰ মাজত থকা সৰেবৰৰ পানীত অন্তৰ্গামী সূৰ্যদেৱৰ হেঙুলীয়া কিৰণ পৰি কাননৰ শোভা বঢ়াইছিল। বিহগ বিহগীসকলৰ সান্ধ্য আবতি শুনি বজা-বাণী আনন্দত মতলীয়া হ'ল। কিন্তু খন্তেক পিচতে বাণী মেকদেৱীয়ে অন্তমনস্ক হোৱাত বজাই তাৰ কাৰণ সুধিলে। তেতিয়া বাণীয়ে বজাৰ বাওঁ হাতত ধৰি কলে “প্ৰিয়তম, হঠাতে কিয় আজি মোৰ প্ৰাণ কাতৰ হ'ল কব নোৱাৰোঁ। তুমি যি জনাব পতি তেওঁৰ কিহৰ দুখ? কিন্তু ইমান সুখত থাকিও মই আজি কিয় মনত সুখ পোৱা নাই? যি বমণীৰ সপুত্ৰ নাই তেওঁ সংসাৰত দুৰ্ভগা। মই আজি পুত্ৰ হীনা হৈ অতুল ঐশ্বৰ্য্য থকাতো সংসাৰৰ সকলো বস্তুকেই বিষৰ নিচিনা অনুভৱ কৰিছোঁ। আপুনি আমাৰ পুত্ৰ লাভৰ উপায় ক'বক প্ৰিয়তম।” বাণীৰ সকলকণ বাক্য শুনি নাভি বজাৰ অন্তৰ দুখেৰে উপচি পৰিল আৰু তেওঁ ফুলনিৰ পৰা ৰাজ অন্তেষপুৰলৈ উভতি আহিল। সেইদিনা ৰাতি মহাৰাজৰ চকুত টোপনি নাছিল।

সাধাৰণতে ৰাতিপুৱা পাত্ৰ-মন্ত্ৰী, ৰাজ বিষয়া আৰু সভাসদ সকল ৰাজসভাত উপস্থিত হোৱাৰ পিচতহে বজা ৰাজসভালৈ আহে।

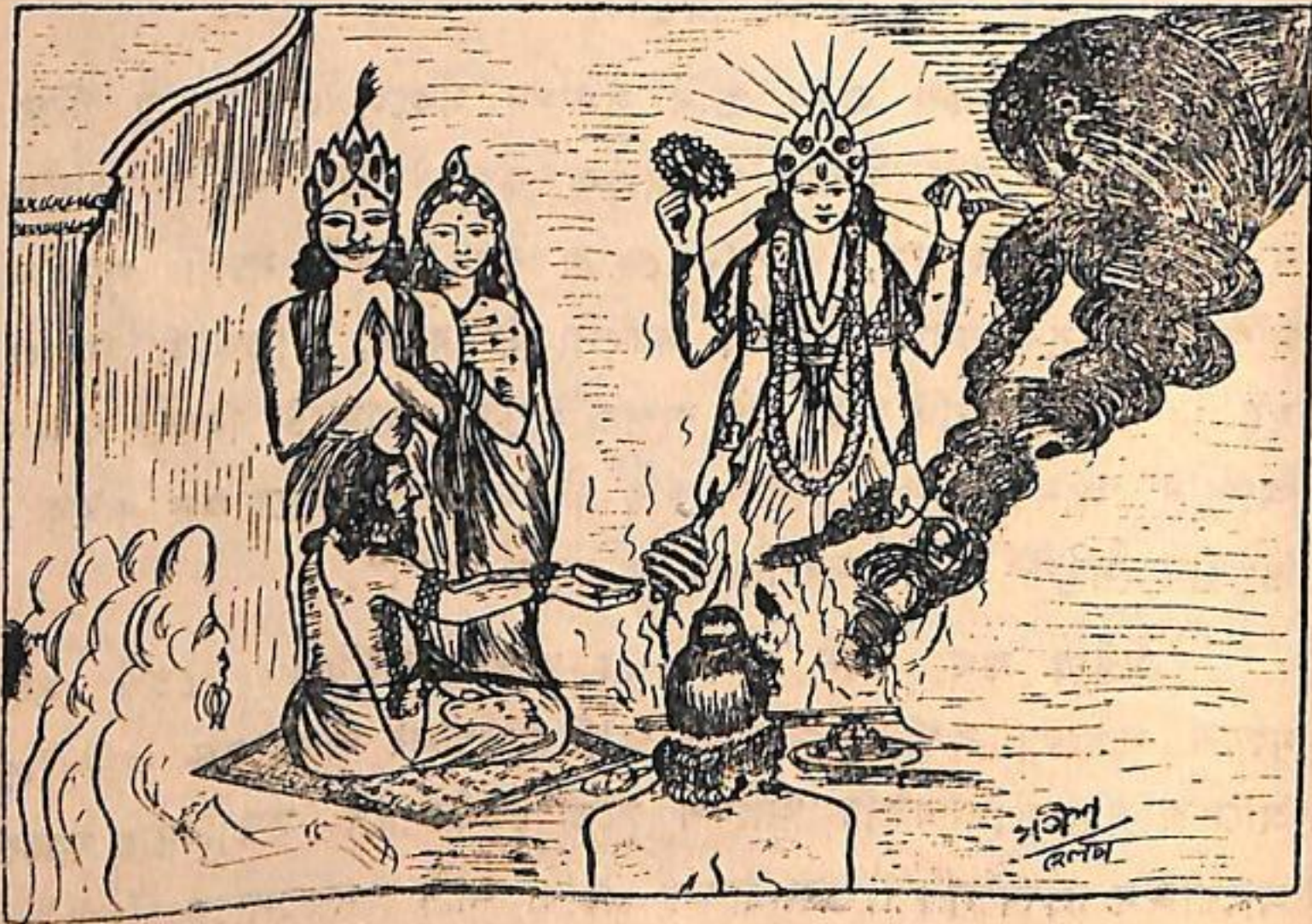
কিন্তু পিচদিনা ৰাতিপুৱাই বজা প্ৰথমেই ৰাজসভালৈ আহি ৰাজ্যৰ গুৰু-পুৰোহিত, পণ্ডিত, প্ৰধান মন্ত্ৰী আৰু ৰাজহিতৈষী প্ৰজাবিলাকক মাতি আনি মধুৰ ভাষাত কবলৈ ধৰিলে, “হে জ্ঞানীসকল, আজি আপোনালোকৰ ওচৰত মোৰ দুখৰ কাহিনী প্ৰকাশ কৰিবলৈ ইচ্ছা কৰিছোঁ। মনুৰ বংশত মোৰ জন্ম। মোৰ পুণ্যবান পিতাই ন জন সৰ্বগুণী পুত্ৰ লাভ কৰিছিল আৰু মহা সুখেৰে ৰাজ্য - তাৰ পুত্ৰ-সকলৰ হাতত সমৰ্পন কৰি স্বৰ্গ লাভ কৰিছিল। তেওঁ পিতৃলোক, দেৱলোক, ঋষিলোক আদি সকলোৰে মান মৰ্যাদা ৰক্ষা কৰিছিল। সেই পৱিত্ৰ কুলত জন্মগ্ৰহণ কৰি মই বংশৰ কলঙ্ক আনিলোঁ, আৰু বংশক অপৱিত্ৰ কৰিলোঁ। আজি মোৰ যোৱন বিগত প্ৰায়। অপুত্ৰক মানুহৰ জীৱন এটা পাপৰ বোজা মাথোন। পুত্ৰহীনৰ কুল-ধৰ্ম্ম আদি নাশ হয়; দৈৱ - কাৰ্য্য, পিতৃ কৰ্ম্ম ইত্যাদি সকলো নিফল হয়। কি কৰিলে মোৰ পুত্ৰ লাভ হয় অনুগ্ৰহ কৰি আপোনালোকে তাৰ উপায় দিয়ক।”

বজাৰ ককণ বাক্য শুনি সভাসদ সকলে এই বিষয়ে চিন্তা কৰিবলৈ ধৰিলে। গভীৰ আলোচনা কৰাৰ পিচত মন্ত্ৰীয়ে কবলৈ ধৰিলে, “হে মহাৰাজ, আপুনি কোৱা কথা তেনেই সঁচা। পুত্ৰহীন মানুহৰ জীৱন বৃথা। তেওঁৰ সকলো দৈৱকাৰ্য্য, পিতৃকাৰ্য্য নিফল হয়। মনুৰ সন্ততি হৈ এই বংশত অপুত্ৰক হোৱাটো নিন্দাৰ কথা। আপুনি অনেক ব্ৰাহ্মণ নিমন্ত্ৰণ কৰি এটা মহাযজ্ঞৰ আয়োজন ক'বক। ভগৱান সন্তুষ্ট হলে আপোনাৰ পুত্ৰলাভ হব।”

মন্ত্ৰীৰ কথা শুনি বজাৰ বৰ আনন্দ লাগিল। তেওঁ সেই মুহূৰ্ত্তে সকলো কৰ্ম্মচাৰীক মতাই আনি মহাযজ্ঞৰ আয়োজন কৰিবলৈ আদেশ দিলে। বজাৰ আদেশ মতে তেওঁলোকে ততালিকে যজ্ঞৰ আয়োজন কৰিলে। গুৰু-ব্ৰাহ্মণ - ঋষি আদি সকলোকে যজ্ঞলৈ

নিমন্ত্ৰণ কৰা হ'ল। ব্ৰাহ্মণসকলেও আহি যজ্ঞ আৰম্ভ কৰিলে। পৰম আনন্দেৰে যজ্ঞ সমাপন হবলৈ ধৰিলে। বজাই ভিক্ষুকক মুক্ত হস্তে দান দিছে, গায়কে গান গাইছে আৰু নৰ্ত্তকীয়ে নাচিছে। দান-ধৰ্ম্ম আৰু আনন্দ মিলি যজ্ঞস্থল স্তম্ভোদ্ভিত হ'ল। শুভক্ষণত বজাৰ পুত্ৰ কামনা কৰি হোমায়িত বিষ্ণুৰ সন্তুষ্টিৰ কাৰণে অৰ্ঘ্য দান কৰা হ'ল। মন্ত্ৰৰ প্ৰভাৱত চাৰিওফাল শান্তিময় হ'ল। হৰি হৰি শব্দই স্বৰ্গমৰ্ত্ত্য আলোড়িত কৰিলে। মহাশূণ্যৰ পৰা পুষ্পবৃষ্টি হ'ল। সুগন্ধ মলয়া বতাহে যজ্ঞস্থল শীতল কৰি পেলালে। গছৰ ডালত পৰি পখীবিলাকে আনন্দতে স্তব্ধ হৈ গাবলৈ ধৰিলে। এনে সময়ত দশোদিশ পোহৰ কৰি ভগৱানে ভক্তৰ মনোবাঞ্ছা পূৰাবলৈ দিব্য ৰূপ ধৰি যজ্ঞস্থলত উপস্থিত হ'ল। তেওঁৰ গৰুড় বাহন, গলত সুন্দৰ বনমালা, গাত হালধীয়া কাপোৰ, চাৰিখন হাতত শঙ্খ-চক্ৰ-গদা-পদ্ম শোভিত। ভগৱান শ্ৰীকৃষ্ণৰ এনেকুৱা ৰূপ

দেখি পুৰোহিতসকলে তেওঁৰ আগত আঠুলৈ স্তুতি কৰি কলে, “হে প্ৰভু যজ্ঞেশ্বৰ! ভক্তৰ হৃদয়ৰ আশা পূৰ্ণ কৰা, তুমি বিশ্বৰ পালক, নিৰাকাৰ, সৰ্বব্যাপী। যি কামনাৰ বাবে যজ্ঞ কৰি তোমাক মন্ত্ৰৰ বলেৰে মাতি আনিছো, সেই কামনা পূৰ্ণ কৰা প্ৰভু।” পুৰোহিত সকলৰ স্তুতি নতিত পৰম সন্তুষ্ট হৈ দেৱ নাৰায়ণে মধুৰ বাণীৰে কবলৈ ধৰিলে, “মই ভক্তৰ মনোবাঞ্ছা পূৰ্ণ কৰিম, কিন্তু এটা কথা কওঁ—যদি কোনো অসাধ্য কামনা থাকে তেনেহলে তাক পূৰ্ণ কৰিব নোৱাৰিম। বজাৰ ইচ্ছা—তেওঁ যেন মোৰ নিচিনা পুত্ৰ এজন লাভ কৰে। কিন্তু মই অদ্বিতীয়। মোৰ সমান দ্বিতীয় জনৰ জন্ম অসম্ভৱ। গতিকে সন্তৰপৰ বৰ প্ৰাৰ্থনা কৰা।” বিষ্ণুৰ কথা শুনি সকলোৱে তলমূৰ কৰিলে। বজা-বাণীয়ে কাতৰ হৈ কান্দিবলৈ ধৰিলে। নাৰায়ণে ভক্তৰ দুখ দেখি কলে, “পবিত্ৰ মনুৰ বংশ জগতত বিখ্যাত। বজা, তুমি মোৰ সমান পুত্ৰ পাবলৈ আশা কৰিছা। বাক, তোমাৰ ঔষত বাণীৰ গৰ্ভত মই তোমাৰ পুত্ৰ স্বৰূপে জন্ম গ্ৰহণ কৰিম। তোমাৰ আশা পূৰ্ণ হব।” ইয়াকে কৈ ভগৱান অন্তৰ্দ্ধান হ'ল।

বিষ্ণুৰ আশ্বাস বাণীত বজা-বাণী আৰু সভাসদ সকলো আনন্দিত হ'ল। আকাশৰ পৰা পুষ্প বৃষ্টি হবলৈ ধৰিলে। মহাযজ্ঞ শেষ হোৱাত সকলোৱে পৰম আনন্দে ঘৰলৈ উভতিল। ৰাজ্য বসকলোৰে অন্তৰ আনন্দত উপচি পৰিল। সকলো প্ৰজাৰ মুখত কেৱল মহা-ৰাজৰ পুত্ৰ সন্তান লাভৰ কথাহে। মহাৰাজেও সেই শুভ মুহূৰ্ত্তৰ বাবে অপেক্ষা কৰি থাকিল। শুভক্ষণত বজা-বাণীৰ মিলনত বাণী মেক দেৱীৰ গৰ্ভ সঞ্চাৰ হ'ল। এতিয়া মহাৰাজৰ আনন্দ চায় কোনে। বাণী মেকদেৱীৰ গৰ্ভ দিনে দিনে চন্দ্ৰ ক'লাৰ দৰে বাঢ়িবলৈ ধৰিলে। শাস্ত্ৰীয় মতে বজা-বাণীয়ে ব্ৰতাচাৰ কৰি থাকিল। দহ মাহ

দহ দিনৰ মূৰত মেক দেৱীয়ে শুভক্ষণত ভগৱানক পুত্ৰ ৰূপে প্ৰসন্ন কৰিলে। স্বৰ্গত দেৱতা সকলে নৃত্য-গীত কৰিলে। দশোদিশে আনন্দৰ বোল উঠিল। বজাই পুত্ৰৰ মুখ দৰ্শন কৰিলে। ৰাজভৰালৰ পৰা মুক্ত হস্তে ব্ৰাহ্মণ-সজ্জন আৰু দীন-দৰিদ্ৰক হেপাহ পলুৱাই দান কৰিলে। ৰাজ্য জুৰি সুদীৰ্ঘ দিন আনন্দ উৎসৱ চলিল।

জ্যোতিষি পণ্ডিতৰ দ্বাৰা গণনা কৰাই নাভি বজাই পুত্ৰৰ নাম ৰাখিলে ঋষভ। ৰাজকুমাৰ আজি এক, কালি এক হিচাবে দিনে দিনে বাঢ়িবলৈ ধৰিলে। উপযুক্ত বয়সত তেওঁক সৰ্ব শাস্ত্ৰ শিক্ষা দিয়া হ'ল। তেওঁক ৰাজনীতি শিক্ষা আৰু ধৰ্ম্মনীতি শিক্ষাও দিলে। বজাই উপযুক্ত বয়সত পুত্ৰৰ জাত কৰ্ম্ম কৰিলে। লাহে লাহে ঋষভে যৌৱন কালত ভৰি দিলে। এদিন শুভক্ষণ চাই বজাই পুতেকৰ ৰাজ অভিষেক পাতিলে আৰু পুতেকক ৰাজ্য ভাৰ দি মেকদেৱীৰে সৈতে বদৰী আশ্ৰমলৈ গৈ যোগ সাধনা কৰিবলৈ ধৰিলে। বজা-বাণীয়ে শ্ৰীবিষ্ণু যজ্ঞৰ ফল লাভ কৰি শেষত বৈকুণ্ঠ ধামলৈ গ'ল।

==তপস্বী ভৰত==

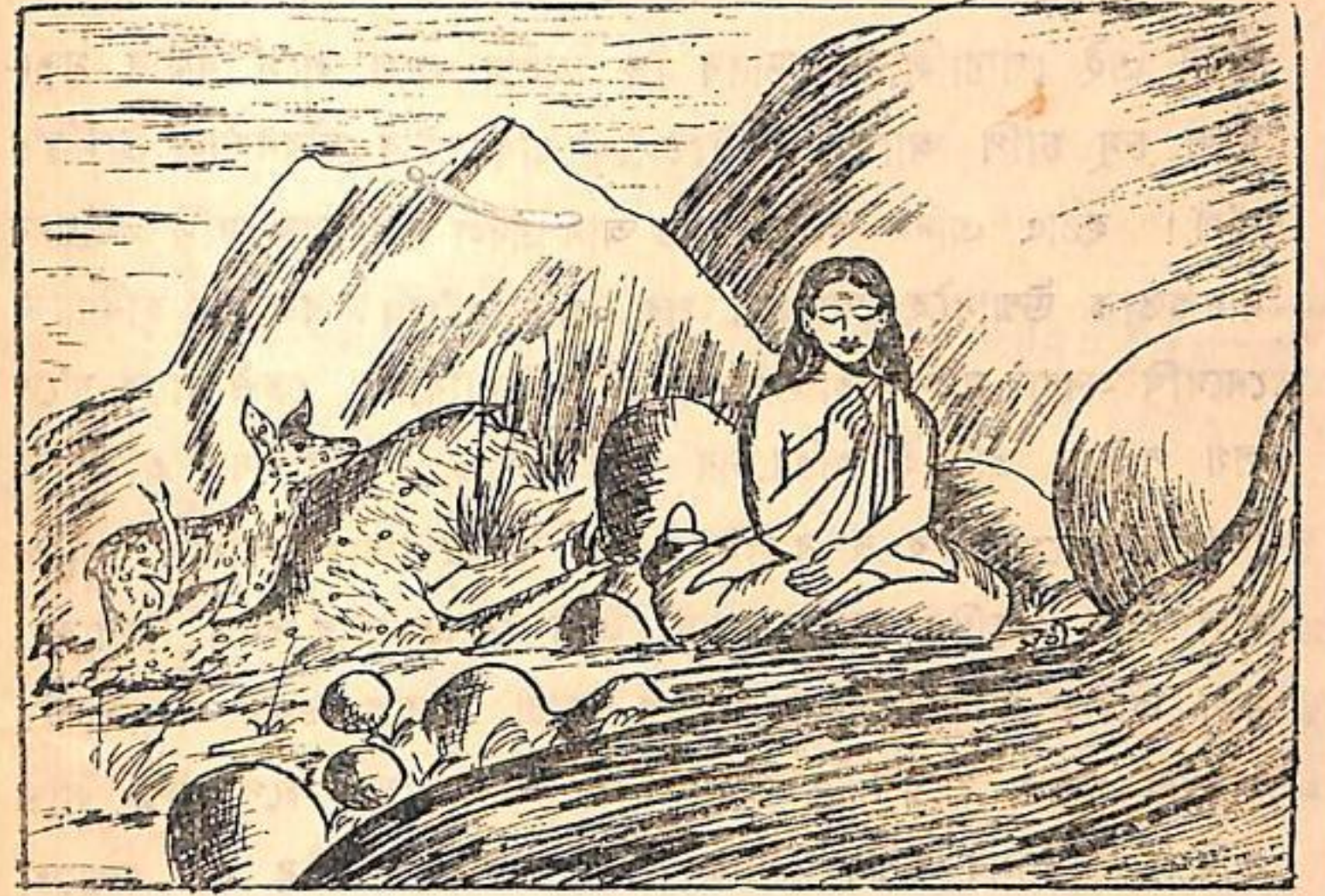
মনু বংশী নাভিবজাৰ পুত্ৰ ঋষভ বৰ পুণ্যবান ৰজা আছিল। তেওঁৰ সূখ্যাতি গোটেই পৃথিবীতেই বিয়াপি পৰে। ঋষভ ৰজাৰ ভৰত নামে এজন চকুত লগা ল'ৰা উপজিছিল। ৰাজকুমাৰৰ ৰূপৰ গৰিমা বহু দূৰলৈ প্ৰচাৰ হৈছিল। তেওঁক সকলোধৰণৰ শিক্ষা দি উপযুক্ত বয়সত ৰাজ্যাভিষেক কৰিলে। কুমাৰ ভৰতলৈ এজনী দীপ্লিপ্ গাভৰু বিবাহ কৰায়। তেওঁৰ নাম পঞ্চযোনী। ভৰত ৰাজকুমাৰ যেনে কন্দৰ্পৰ নিচিনা সুন্দৰ, তেওঁৰ পত্নী পঞ্চযোনীও তেনে ৰতিদেৱীৰ নিচিনা ৰূপৱতী আছিল।

ঋষভ ৰজাই তেওঁৰ পুতেক ভৰতক ৰাজ সিংহাসন দিয়েই বাণপ্ৰস্থ অৱলম্বন কৰি মহাবন্যলৈ গুচি যায় আৰু তাত শ্ৰীহৰিক আৰাধনা কৰি বিষ্ণুপদ লাভ কৰে। ভৰত ৰজা বৰ বিষ্ণুভক্ত আছিল। তেওঁ ভগৱানৰ আৰাধনাতেই বেচি ভাগ সময় কটাইছিল। ৰাজ কাৰ্য্যত অৱহেলা নকৰি নিজ ৰাজ্য সুকলমে শাসন কৰিছিল। তেওঁ প্ৰতাপুত মৰ্ত্তণ্ড, জ্ঞানত বৃহস্পতি আৰু শাসনত স্বয়ং ধৰ্ম্ম-ৰাজ যমৰ দৰে আছিল। ভৰত ৰজাৰ ৰাজত্বত প্ৰজাসকলে নিৰাপদে সুখ-শান্তিত কাল কটাইছিল। আনকি স্বৰ্গৰ দেৱতা সকলেও নিজ নিজ কাম যথাসময়ত সমাধা কৰিছিল। দেশত অতিবৃষ্টি, অনা-বৃষ্টি নহৈছিল। চুৰি-ডকাইতি, মাৰি-মৰক আদি কোনো অমঙ্গলেই ৰাজ্যত হোৱা নাছিল।

ভবত বজাৰ বাণী পঞ্চযোনিৰ গৰ্ভত এটি এটিকৈ পাচটি পুত্ৰ জন্ম গ্ৰহণ কৰে। তেওঁলোকৰো অসামান্য ৰূপ-গুণত সকলো মানুহ মুগ্ধ হ'ল। পুত্ৰসকলে যৌৱন কাল পোৱাত ভবত বজাই ল'ৰা সকলক ৰাজ-নীতি, ধৰ্ম্ম-নীতি আদি শিক্ষা দিলে। বজাই পৰম স্মৃতি কিছুকাল কটোৱাৰ পিচত তেওঁৰ মনত বৈৰাগ্য ভাৱ উপজে। তেওঁ নানা যাগ-যজ্ঞ কৰি শ্ৰীবিষ্ণুত আত্ম সমৰ্পন কৰিছিল। তেওঁৰ অন্তৰত জ্ঞানৰ উদয় হ'ল। বজা সদায় শ্ৰীহৰিৰ চিন্তাতেই মগ্ন থাকে। অৱশেষত বজাই পুতেকসকলক মাতি আনি তেওঁলোকৰ ওপৰত ৰাজ্যৰ ভাৰ অৰ্পণ কৰি সত্যাসী হৈ পুলহৰ আশ্ৰমলৈ গ'ল। কালিঞ্জৰ নামে এখন পৰ্বত আছে। সেই পৰ্বতৰ ওচৰত আশ্ৰমৰ কাষতে গণ্ডক নামেৰে এখন সৰু পাহাৰ আছে। সেই পাহাৰৰ গণ্ডকী নামে নদীৰ পাৰত এটা শিলৰ ওপৰত বহি তেওঁ ভগৱান শ্ৰীকৃষ্ণ আৰাধনা কৰিবলৈ ধৰিলে। বহুদিন কঠোৰ তপস্যা কৰাত বজাৰ মহা সিদ্ধি লাভ হ'ল। ভগৱান শ্ৰীকৃষ্ণই তেওঁৰ ভুবন-মোহন ৰূপ ধৰি ভবত বজাৰ আগত দেখা দিলে। সেই অৱণ্যতেই বজাই জীৱন যাপন কৰিবলৈ ধৰিলে।

সিদ্ধি লাভ কৰি ভবত বজাই ভগৱৎ প্ৰেমত মত্ত হৈ এদিনা-খন ৰাতিপুৱা গণ্ডকী নদীৰ পানীত স্নান কৰিবলৈ গ'ল। স্নান কৰি উঠি চাৰিওফালে চাওঁতে গণ্ডকী নদীৰ পাৰৰ মনোমোহা প্ৰাকৃতিক দৃশ্য দেখি তেওঁ মুগ্ধ হৈ ব লাগি চাই থাকিল। এনেতে তেওঁ এটা ভয়ঙ্কৰ গৰ্জ্জন শুনিবলৈ পালে। মূৰ তুলি চাই তেওঁ দেখিলে যে এজনী গৰ্ভৱতী হৰিণীয়ে পিয়াহত আকুল হৈ দৌৰ মাৰি পানী খাবলৈ ধৰোঁতে পানীৰ জিৱলীত এটি পোৱালি প্ৰসৱ কৰি অচেতন হৈ পৰিল। খন্তেক পিচতেই পোৱালিটো এৰি হৰিণীটোৱে ইহ লীলা সম্বৰণ কৰিলে। এই কৰুণ দৃশ্য দেখি তেওঁ দয়া

পৰবশ হৈ হৰিণা পোৱালিটো নিজৰ পঁজালৈ লৈ গ'ল। তাক অতি সযতনে প্ৰতিপাল কৰি ডাঙৰ দীঘল কৰিলে। পোৱালিটোৱে কেৱল ভবত বজাৰ পিচে পিচেহে লৰি চৰি ফুৰে। অলপ সময়ো তেওঁৰ ওচৰৰ পৰা আঁতৰি নাযায়। এনেয়ে মাতৃহীন শিশু, তাতে আকৌ অনুগত হোৱা দেখি বজাই হৰিণাপোৱালিটো লৈয়েই সদায় ব্যস্ত হৈ থাকে। তাক তেওঁ নিজৰ লগতেই ৰাখে।

যেতিয়া বজাই নানা তৰহৰ ফুল আৰু ফল আনি পূজা আহ্নিক কৰিবলৈ বহে তেতিয়া সেই বিলাক হৰিণাশিশুটোৱে নষ্ট কৰিলেও নিজৰ সন্তানৰ দোষ মাৰ্জ্জনা কৰাৰ দৰে তাৰো দোষ মাৰ্জ্জনা কৰে আৰু তাক মৰম কৰে। প্ৰাৰ্থনা কৰা সময়ত হৰিণাটোৱে বজাৰ গাটো লাহে লাহে শিঙেৰে খুচি থাকে। এইদৰে ভালেমান দিন অতি বাহিত হ'ল। হৰিণাপোৱালিটোৰ চিন্তাত বজাই শেষত পূজা পাতল বহুখিনি কমাই আনিলে। অৱশেষত

বজাই হৰিণাটোৰ বাহিৰে আন একোৱে চিন্তা কৰিব নোৱাৰা হ'ল।
ক্ৰমে এই পোৱালিটো ডাঙৰ হৈ অহাৰ লগে লগে বজাৰ মৃত্যু
কাল চমু চাপি আহিল। ইতিমধ্যে হৰিণাটোৰ যৌৱনকাল উপস্থিত
হ'ল। হঠাৎ এদিন হৰিণাটোৱে আন এদল হৰিণাপছ দেখি যৌৱন
মাদকতাত উন্মাদহৈ আশ্ৰমৰ পৰা গুচি গ'ল। বজাই হৰিণাটো
নেদেখি অৱশ্যৰ মাজত তাক পাতপিতকৈ বিচাৰিলে। তেওঁ যাকে য'লৈ
লগ পাইছে তাকেই হৰিণাটোৰ কথা সুধিছে। অৱশেষত হৰিণাটো
বিচাৰি নোপোৱা বাবে বজাই কান্দি কান্দি তাৰ শোকত অস্থি
হ'ল আৰু বহুদিন আহাৰ পানী এৰি শেষত প্ৰাণ ত্যাগ কৰিলে।
মৃত্যু কালত হৰিণৰ বাবে ব্যাকুল হোৱা কাৰণে ভৱত বজাৰ জীৱ
হৰিণীৰ গৰ্ভত প্ৰৱেশ কৰিলে আৰু সময়ত মৃগ ৰূপে জন্ম লাভ
কৰিলে। আগৰ জন্মৰ সিদ্ধিলাভৰ বলতেই তেওঁৰ পৰ জন্মতে
আগৰ কথাবোৰ মনত থাকিল। হৰিণ হৈ বজাই কৰ্মফলৰ কথা
ভাবি ভাবি দুখ কৰিলে। ভাৰ্য্যা-পুত্ৰ, ৰাজ্য-ধন সকলো ত্যাগ
কৰি শ্ৰীহৰিৰ চৰণ চিন্তি শেষত সামান্য হৰিণা পোৱালি এটা
মৰম-চেনেহ জৰীবে আবদ্ধ হৈ হৰিণ জন্ম লাভ কৰি নানা দুখ
কষ্ট ভোগ কৰিছে। মৃগদেহে ব্ৰহ্মচৰ্য্য মহাব্ৰত আচৰণ কৰি তেওঁ
পূৰ্ব জন্মৰ কৰ্মফল খণ্ডন কৰিবলৈ ইচ্ছা কৰিলে। এইবাবে
তেওঁ শ্ৰীহৰিৰ চৰণ চিন্তি সেই গণ্ডকী নদীৰ পানীত মৃগদেহ ত্যাগ
কৰি মহা পুণ্যৰ ফলত কোনো এজন ব্ৰাহ্মণৰ ঘৰত জন্ম লাভ
কৰিলে।

==নহষ ৰজাৰ কথা==

এসময়ত ব্ৰহ্মশাপত দেৱৰাজ ইন্দ্ৰ কাতৰ হৈ ব্ৰহ্মলোকত
লুকাই আছিল। দেৱতাসকলে দেৱৰাজক বিচাৰি নাপাই দুখমনে
চিন্তা কৰিবলৈ ধৰিলে। বজা নোহোৱা ৰাজ্যত নানা ৰকম বিশৃঙ্খল
হ'ল। সকলো দেৱতাই গোট খাই স্বৰ্গ ৰাজ্যৰ বজা কাক পাতিব
আলোচনা কৰিবলৈ ধৰিলে।

পৃথিৱীত নহষ নামে এগৰাকী অতি জ্ঞানী ৰজা আছিল।
তেওঁৰ বীৰত্বৰ কথা গোটেই পৃথিৱীতে বিয়পি পৰিছিল। দেৱতা-
সকলে তেওঁৰ গুণত মুগ্ধ হৈ আলোচনা কৰি সিদ্ধান্ত কৰিলে যে
স্বৰ্গ-ৰাজ্যৰ ৰাজ-পদ নহষ ৰজাক দিব লাগে। সেই মন্ত্ৰে তেওঁলোকে
ৰজা নহষক নিমন্ত্ৰণ জনালে। নহষেও এই নিমন্ত্ৰণ গ্ৰহণ কৰি
স্বৰ্গৰ ৰাজ-সিংহাসনত বহিল। জাতিত তেওঁ যদিও মানৱ আছিল
তথাপি অমৰত্ব লাভ কৰি দেৱতাসকলক শাসন কৰিবলৈ ধৰিলে।
তপস্যাৰ বলত নহষ ৰজাই ইন্দ্ৰৰ পালে।

জ্ঞানৰ আগত সকলো সম্পদেই তুচ্ছ। নহষে স্বৰ্গৰ সুখ
সম্পদত মজি আত্মহাৰা হ'ল। ইন্দ্ৰৰ ইন্দ্ৰত্ব, স্বৰ্গৰ নন্দন-কানন
আৰু আপেন্সৱীসকলক লাভ কৰি নহষ ৰজাই আত্মজ্ঞান হেৰুৱালে
আৰু ৰাজ কাৰ্য্যতো চকু দিবলৈ এৰিলে। বিষয় সুখৰ কামনা প্ৰবল
হোৱাত তেওঁ ভক্তি-জ্ঞান শূন্য হ'ল।

এদিনাখন ৰজা নহষে কামৰূপেই নিজকে সৰ্বশ্ৰেষ্ঠ ভাবি

শচীক লাভ কৰিবলৈ ইন্দ্ৰৰ বাজভৱণত প্ৰৱেশ কৰিলে। বিবহিনী শচীয়ে বাহুৱে গ্ৰাস কৰা চন্দ্ৰৰ দৰে দুখ মনে বহি আছিল। কামাতুৰ বজাই ইন্দ্ৰাণীৰ কাষত উপস্থিত হোৱাত শচী চমকিত হৈ বজাক সুধিলে, “বজা! ইয়ালৈ কেলেই আহিছা? বজাই কলে, “শচী! তুমি কি কাৰণে ইমান দুখ কৰিছা? দেৱৰাজৰ বাবে দিনে ৰাতি কিয় কান্দি থাকা? বহু পুণ্যৰ ফলত মই স্বৰ্গৰ সিংহাসন লাভ কৰিলোঁ। কিন্তু তোমাৰ অবিহনে এই সিংহাসন বৃথা। তুমি আনন্দেৰে মোৰ মনৰ কামনা পূৰ্ণ কৰা।” নহষৰ এনেকুৱা কথা শুনি শচীদেৱীয়ে তৎক্ষণাত দেৱ গুৰু বৃহস্পতিৰ ওচৰলৈ গ’ল। সজল নয়ণে শচীদেৱীয়ে বৃহস্পতিৰ আগত কান্দি কান্দি সকলোবোৰ কথা নিবেদন কৰিলে। তেওঁ কলে, “হে গুৰুদেৱ! মানৱ হৈও নহষ বজাই অমৰ সিংহাসন লাভ কৰিলে। তেওঁ অহঙ্কাৰত জ্ঞান হেৰুৱাই কামোন্মত্ত হৈছে। তেওঁ মোক হৰণ কৰিবলৈ মোৰ ভৱনত প্ৰৱেশ কৰি মোক অপমান কৰিছে।” শচীৰ কথাত দেৱ গুৰু বৃহস্পতিয়ে কলে, “হে দেৱী! ঐশ্বৰ্য্য-সম্পদ পাই যাৰ জ্ঞান নাশ হয় তাৰ প্ৰতি ব্ৰহ্মশাপেই নায্য দণ্ড। যেতিয়া নহষে তোমাক ছুনাই তেনে কথা কব, তুমি আনন্দমনেৰে তেওঁৰ কথাত সন্মতি প্ৰকাশ কৰা যেন দেখুৱাই ব্ৰাহ্মণে বহন কৰি অনা দোলাত তেওঁক উঠি আহিবলৈ কৰা। তেনে কৰিলে ব্ৰহ্মশাপত তাৰ ইন্দ্ৰত্ব নাশ পাব আৰু তোমাবো সতীত্ব বক্ষা পৰিব।”

দেৱ গুৰু বৃহস্পতিৰ কথা শুনি শচীদেৱী নিজৰ ঘৰলৈ উভতিল। পিচদিনা নহষ বজাই আগৰ দৰে অহাত ইন্দ্ৰাণীয়ে কলে, “হে বজা, তুমি যদি মোৰ কথা মতে কাম কৰিব পাৰা তেনে-হলে তোমাক স্বামী বৰণ কৰিব পাৰিম। তুমি এখন দোলাত উঠি কেইজনমান ব্ৰাহ্মণক দোলা বাহক কৰি মোৰ ওচৰলৈ আহিবা, তেতিয়া মই তোমাৰ মনৰ কামনা পূৰ্ণ কৰিম।”

শচীৰ কথা শুনি নহষ বজাই আনন্দত মতলীয়া হৈ অগস্ত্য প্ৰভৃতি কেইজন মান মুনিক মাতি আনি কলে, “হে ঋষি সকল, স্বৰ্গাধিপতি মই। মোক তোমালোকে ইন্দ্ৰৰ নিচিনা জ্ঞান কৰিবা। শচীদেৱীয়ে মোক স্বামীবৰণ কৰিবলৈ ইচ্ছা কৰিছে। গতিকে তোমালোকে মোক তোমালোত তুলি তেওঁৰ প্ৰমোদকাননলৈ নিব লাগে। তেওঁ মোৰ কাৰণে অপেক্ষা কৰি আছে। মনত ৰাখিবা দেৱৰাজ ইন্দ্ৰৰ আদেশ কোনো ঋষিয়ে অমান্য কৰা নাছিল।” নহষ বজাৰ আদেশ শুনি ঋষিসকলৰ খঙে চুলিৰ আগ পালে গৈ। ৰাজ আদেশ অমান্য নকৰি অগস্ত্য ঋষিসকলে খংমনে তেওঁক দোলাত তুলি ইন্দ্ৰপূৰীলৈ যাবলৈ ধৰিলে। দোলাত উঠি গৈ থাকোঁতে পলম হোৱা যেন ভাবি বজাই কলে, “হেৰ, তইতে খবধৰ কৰ, নহলে তইতক পদাঘাত কৰিম।” এই বুলি নহষ বজাই অগস্ত্য মুনিৰ পিঠিত আঘাত কৰিলে। আঘাত পাই মুনি খঙত জ্বলি পকি উঠিল। তেওঁ কলে, “হেৰ দুৰ্বোধ্য বজা, অহঙ্কাৰত মত্ত হৈ ব্ৰাহ্মণক যি অপমান কৰিছ, তাৰ বাবে তই স্বৰ্গ ভ্ৰষ্ট হবি। তোৰ সকলো ঐশ্বৰ্য্যবিভূতি, জ্ঞান-গৰিমা বসাতললৈ যাব। অজগৰ কপ ধৰি এই মুহূৰ্ত্তেই স্বৰ্গচ্যুত হবি।” ঋষিৰ শাপত নহষ বজাই এডাল ভয়ানক সাপহৈ স্বৰ্গৰ পৰা পৃথিৱীত পৰিল।

দেৱগুৰু বৃহস্পতিৰ উপদেশ মতে শচীদেৱীয়ে দান্তিক, কামান্ধ বজা নহষৰ হাতৰ পৰা তেওঁৰ সতীত্ব বক্ষা কৰিলে।

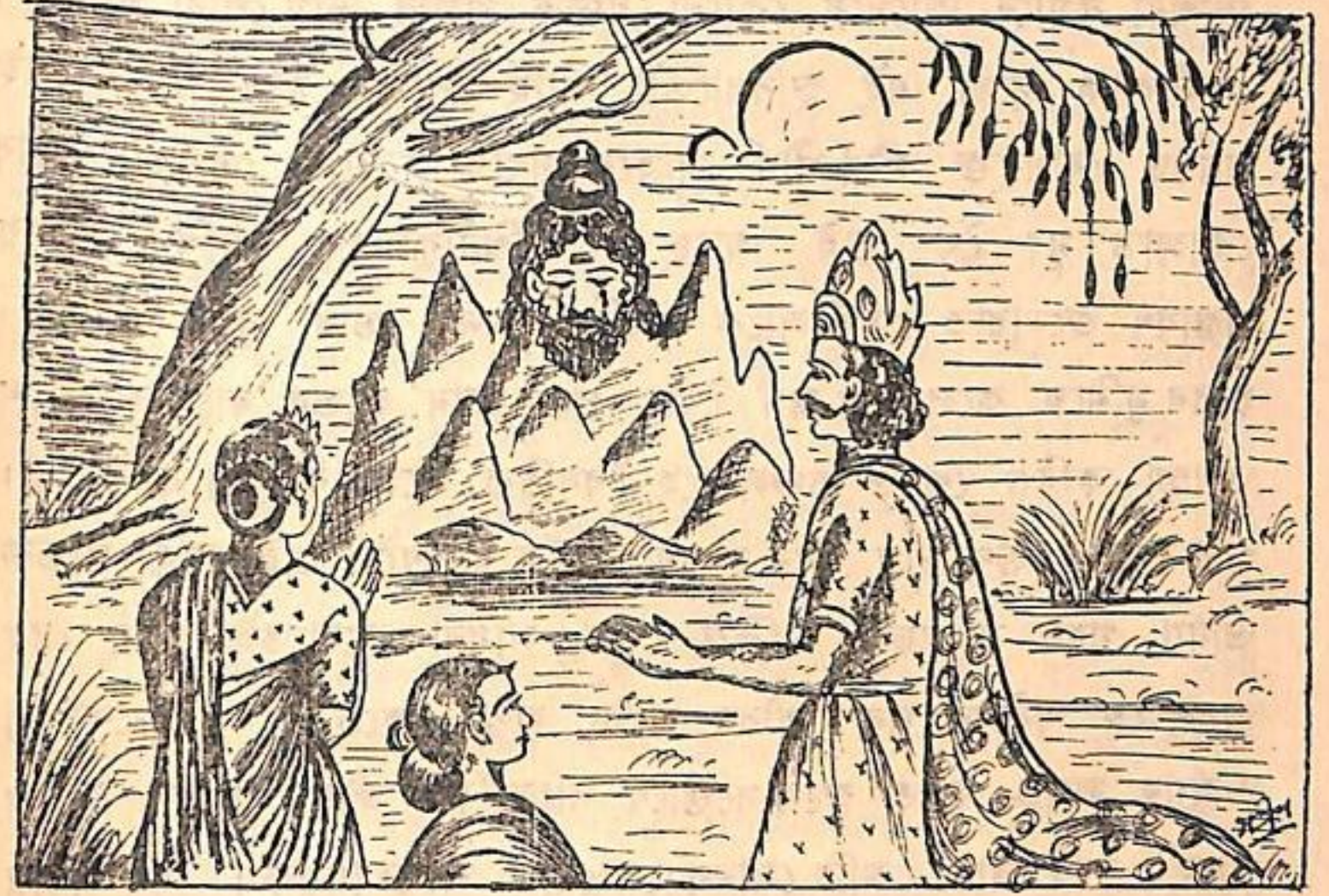
সুকন্যা সুন্দৰী

সূৰ্য্য বংশত শৰ্য্যাতি নামেৰে এজন বজাই বাজত্ব কৰিছিল তেওঁ সদায় নাৰায়ণৰ পূজা কৰিছিল। তেওঁৰ সুকণ্ঠা নামে এজনী কপৱতী কুৰ্বী আছিল। বাজকুৰবীৰ কপ আৰু চৰিত্ৰ গুণত বজাই সুখ্যাতি লাভ কৰিছিল। এদিনাখন বজাই মৃগয়া কৰিবলৈ ওলাইছিল। লগতে বাজকুৰবী আৰু তেওঁৰ কেইজনীমান সখীয়েকো গৈছিল। তেওঁলোকে চ্যৱন মুনিৰ আশ্ৰমত প্ৰৱেশ কৰিছিল। বজাই আশ্ৰমৰ কথা জানিব পাৰি সকলোকে সাৱধানে চলা ফুৰা কৰিবলৈ কৈছিল যাতে কোনোৱে ঋষিৰ কোপত নপৰে।

ভৃগুমুনিৰ পুতেক চ্যৱন মুনিৰে কঠোৰ তপস্বী কৰিছিল। তেওঁ তপস্যাত মগ্ন থকাত তেওঁৰ গোটেই গাটো উঁই পৰুৱাই মাটি তুলি আগুৰি পেলাইছিল। কেৱল চকু দুটাহে ওলাই আছিল। বাজকণ্ঠাই সখীয়েক সকলৰ লগত ইফালে সিফালে ঘূৰি ফুৰোঁতে এই উঁই হাফুলটো দেখা পাই ওচৰলৈ আহিল আৰু চ্যৱন মুনিৰ চকু দুটা জিলিকি থকা দেখি এডাল কাইটেৰে বিন্দাই দিয়াত চকুৰ পৰা তেজৰ ধাৰ বৰলৈ ধৰিলে। উঁই হাফুলৰ মাজৰ পৰা তেজৰ সোঁত বোৱা দেখি তেওঁলোক অতিশয় বিস্মিত হ'ল আৰু ভয়তে বজাৰ ওচৰলৈ গ'ল।

বজাই ততাতৈয়াকৈ তালৈ আহি কোনো তপস্বীয়ে তপস্যা কৰি থকা বুলি জানিব পাৰি নানা কাকুতি মিনতি কৰিবলৈ ধৰিলে

আৰু উঁই হাফুলৰ মাজৰ পৰা মুনিক মুকলি কৰি উলিয়ালে। চ্যৱন মুনিৰ

পৰিচয় জানিব পাৰি বজাই ক্ষমা প্ৰাৰ্থনা খুজিলে। ঋষি সুকন্যাক দেখি প্ৰেমত মুগ্ধ হ'ল। তেওঁ কলে, “হে মহাবাজ, আপোনাৰ কণ্ঠাজনী অতিশয় কপৱতী। যদি আপুনি আপোনাৰ কণ্ঠাক মোক দান কৰে তেনেহলে মই পৰম আনন্দিত হম।” বজাই কলে, “হে মুনিবৰ, আপোনাৰ নিচিনা সুপাত্ৰত মোৰ কণ্ঠা সম্প্ৰদান কৰিব পাৰিলে মই বৰ সুখী হম। মই মোৰ কণ্ঠাক নিশ্চয় আপোনাক দান কৰিম।” এই বুলি বজাই ঋষিৰ হাতত সুকণ্ঠাক অৰ্পন কৰি পৰম আনন্দে পাত্ৰ-মিত্ৰ সকলোৰে সৈতে ঘৰলৈ উভতি আহিল।

ঋষিয়েও সুকন্যাক বিয়া কৰাই অতি আনন্দিত হ'ল। ঋষিৰ তপস্যাত শুকাই খীণাই যোৱা জীৰ্ণদেহত কামদেৱৰ বাণ প্ৰৱেশ কৰিব নোৱাৰাত সুকন্যাই সদায় নিজৰ অন্তৰৰ দুখ-বেদনাৰ কথা ভাবি স্বামীৰ ওচৰত বিষন্ন মনে বহি থাকে। অন্তৰ্হ্যামী ঋষিয়েও সুকন্যাৰ অন্তৰৰ ব্যথা জানিলে। সুকণ্ঠাৰ প্ৰীতি সাধন কৰিবলৈ

তেওঁ স্বৰ্গ-বৈদ্য অশ্বিনীকুমারদ্বয়ক আবাধনা কৰিবলৈ ধৰিলে। অশ্বিনী কুমাৰে আগেয়ে কোনো যজ্ঞত পূজাৰ ভাগ পোৱা নাছিল। তেওঁলোক দুয়ো এই স্থবিধাতেই আহি উপস্থিত হ'ল হি। সেই সময়ত বোগযুক্ত জীৰ্ণ-শীৰ্ণ দেহেৰে মহৰ্ষি চান্দনে তেওঁৰ পত্নীৰ কোলাত মূৰ থৈ শুই আছে। অশ্বিনীকুমারক দেখি ঋষিয়ে সম্ভাষণ জনোৱাত তেওঁলোকে মহৰ্ষিৰ মনৰ ভাৱ বুজি পালে। চ্যৱন মুনিয়ে কলে, “হে স্বৰ্গ বৈদ্য, পৰম জ্ঞান লাভৰ বাবে আজীৱন তপস্যা কৰিও শেষত চঞ্চল হৈ বৈষয়িক সম্ভোগৰ ইচ্ছা কৰিলে।। সুখ-সম্ভোগ উপভোগ কৰি জীৱন সাৰ্থক কৰিবলৈ এই ৰূপহী গাভৰু ভাৰ্য্যা গ্ৰহণ কৰিছে।। কিন্তু যোগ সাধনা কৰোতেই মোৰ দেহ অৱশ্যে হৈ শৰীৰৰ পৰা যৌৱন শক্তি লুপ্ত হৈছে। লঘু-কোমল ভাৰ্য্যাৰ লগত যাতে সুখে-সন্তোষে সাংসাৰিক জীৱন যাপন কৰিব পাৰে। তাৰ বাবে অতি সোনকালে মোক শক্তি দিয়ক। মই সদায় আপোনালোকক যজ্ঞৰ এটা ভাগ দিম।”

মহৰ্ষিৰ কথা শুনি অশ্বিনীকুমাৰে “সেয়ে হব” বুলি কৈ তেওঁলোকক কোনো এক অপূৰ্ব সৰোবৰৰ ওচৰলৈ নিলে। তাত সদায় দেৱ-দেৱী, অপ্সৰা-গন্ধৰ্ব, আদিয়ে খেলা কৰি থাকে। ময়ূৰ-ময়ূৰী আদিয়ে আনন্দতে নৃত্য কৰে। সেই ঠাইৰ সৌন্দৰ্য্য অতি মনোৰম। অশ্বিনীকুমাৰে ঋষিক লৈ তাৰ পানীত নামিল। সৰোবৰৰ ওচৰৰ মন-প্ৰাণ হৰি নিয়া দৃশ্য দেখি শূকন্যাক মন চঞ্চল হৈ উঠিল। অলপ সময়ৰ পিচত অশ্বিনীকুমাৰ আৰু ঋষিয়ে পানীৰ পৰা পূৰ্ণ যৌৱন লাভ কৰি উঠি আহিল। চ্যৱন মুনিক তেওঁলোক দুজনৰ ভিতৰৰ পৰা চিনি উলিওৱা টান হৈ পৰিল। শূকন্যাই তেওঁৰ স্বামীক নেদেখি আচৰিত হ'ল। তেওঁলোকক “তেওঁৰ স্বামী কলৈ গ'ল” বুলি স্থধিলে। তেওঁলোকে উপহাস কৰি শূকন্যাক তেওঁলোকৰ

ভিতৰত থাকেই ইচ্ছা হয় তেওঁকেই পতি ৰূপে নিৰ্বাচন কৰিবলৈ কলে। শূকন্যা বৰ বিমোহিত পৰিল। বহু সময় শূকন্যাই কাকৃতি কৰিলত অশ্বিনী কুমাৰদ্বয়ে শূকন্যাক তেওঁৰ স্বামী চ্যৱনক চিনাকি কৰি দি তেওঁলোক দুয়ো গুচি গ'ল।

চ্যৱন মুনিয়ে তেওঁৰ ভাৰ্য্যাক লৈ নানা ঠাইত আনন্দতে বিহাৰ কৰিবলৈ ধৰিলে। এইদৰে বহুদিন অতিবাহিত হ'ল। শৰ্য্যতি বজাই এটা যজ্ঞৰ আয়োজন কৰি তালৈ সকলো ঋষি মুনিকেই নিমন্ত্ৰণ জনালে। তেওঁ জীয়েক জোৱায়েককো যজ্ঞলৈ নিমন্ত্ৰণ কৰিবলৈ আহিল। বজাই ইফালে-সিফালে ঘূৰি চাই দেখিলে যে তেওঁৰ কন্যাই এজন সুন্দৰ যুৱকৰ লগত আনন্দেৰে ধেমালি কৰি আছে। তেওঁৰ খঙে চুলিৰ আগ পালে গৈ। শূকন্যা ব্যভিচাৰিনী হোৱা বুলি ভাবি বজাই জীয়েকক বহুত গালি শপনি পাৰিলে। পিতাকৰ খং দেখি জীয়েকে বিচূৰ্ত্তি খালে আৰু পিতাকৰ আগত অতি বিনয়েৰে সকলো কথা ভাঙিপাতি কলে। তেতিয়া বজাই পৰম আনন্দ পালে। তেওঁ এই অভাৱনীয় দোষৰ বাবে জীয়েক-জোৱায়েকৰ ওচৰত ক্ষমা বিচাৰিলে আৰু তেওঁলোক দুয়োজনকে যজ্ঞলৈ নিমন্ত্ৰণ কৰিলে। এই যজ্ঞত চ্যৱন মুনিয়েই হোতা হব লগীয়া হ'ল।

যজ্ঞ আৰম্ভ হ'ল। মহা পয়োভৰে যজ্ঞ চলিব ধৰিলে। সকলো ঋষি মুনিয়ে যজ্ঞ স্থলত উপস্থিত হ'ল। চ্যৱন মুনিয়ে যজ্ঞত অশ্বিনী-কুমাৰক এভাগ দিলে। আগেয়ে নোহোৱা ঘটনা হোৱা দেখি 'দেৱৰাজ ইন্দ্ৰই যজ্ঞৰ হোতা চ্যৱন মুনিক বধ কৰিবলৈ বজ্ৰ তুলিলে। কিন্তু নাৰায়ণৰ ভক্তক বজ্ৰই কোনো অন্যায় কৰিব নোৱাৰে। তেতিয়া দেৱৰাজ ইন্দ্ৰই অসন্তোষ পাই স্বৰ্গলৈ গুচি গ'ল। সেই সময়ৰ পৰাই যজ্ঞত অশ্বিনীকুমাৰেও পূজাৰ এভাগ পায়।

==বাজৰি অম্বৰীষ==

প্ৰাচীন কালত নাভাগ নামেৰে এজন পৰম ধাৰ্মিক বজাই ভাৰতবৰ্ষত বাজৰ কৰিছিল। তেওঁ বিষ্ণু ভক্ত আছিল। তেওঁৰ পুত্ৰ অম্বৰীষো সকল কালৰে পৰাই ঈশ্বৰ পৰায়ণ আছিল। হৰিনামেই তেওঁৰ জীৱনৰ এক মাত্ৰ ব্ৰত। তেওঁ শম, দম, দণ্ড আদি গুণৰ অধিকাৰী হৈছিল। পিতাকৰ মৃত্যুৰ পিচত অম্বৰীষে বাজপাটত বাহ। তেওঁৰ বংশত চাৰিওফালে বিয়পি পৰিল। শত্ৰুহীন বাজা-খন হৈ তেওঁ মহা স্বৰ্গে প্ৰজা-পালন কৰিবলৈ ধৰিলে। অতুল ঐশ্বৰ্য্য-বিভূতি অধীশ্বৰ হোৱা স্বত্বেও তেওঁৰ অন্তৰত অহং ভাবে ঠাই পোৱা নাছিল আৰু সততে সৰল জীৱন যাপন কৰিছিল। অতিথি শুশ্ৰূষা নকৰাকৈ তেওঁ পানী এটোপাও গ্ৰহণ কৰা নাছিল। সদায় তেওঁ সাধু সঙ্গত থাকিছিল।

এসময়ত বজাই কোনো এটা একাদশী ব্ৰত পালন কৰি পিচ-দিনা দ্বাদশী তিথিত পাৰণ কৰিবলৈ বুলি নিত্যক্ৰিয়া সমাপন কৰি দ্বাদশী তিথি মুহূৰ্ত্ত মাত্ৰ থকা বাবে এক গগ্ৰুয পানী গ্ৰহণ কৰিবলৈ হাতত লৈছে—এনেতে উগ্ৰতপা মহৰ্ষি দুৰ্ব্বাসাই হৰি ভক্তি পৰায়ণ বজাক পৰীক্ষা কৰিবলৈ আহিল। বজাই পানী গ্ৰহণ কৰিব খোজা দেখি ঋষিয়ে খঙতে জ্বলি পকি কবলৈ ধৰিলে—“হে মহাৰাজ অম্বৰীষ, পানী এটুপিও গ্ৰহণ নকৰিবা। মই উপৱাসে থাকি তোমাৰ নিচিনা ভক্তৰ ঘৰত পাৰণ কৰিম বুলি আহিছোঁ।” মহাৰাজে হাতৰ পানী পেলাই দি সৰিনয়ে ঋষিক কলে, “হে মহৰ্ষি! ত্ৰিলোকৰ

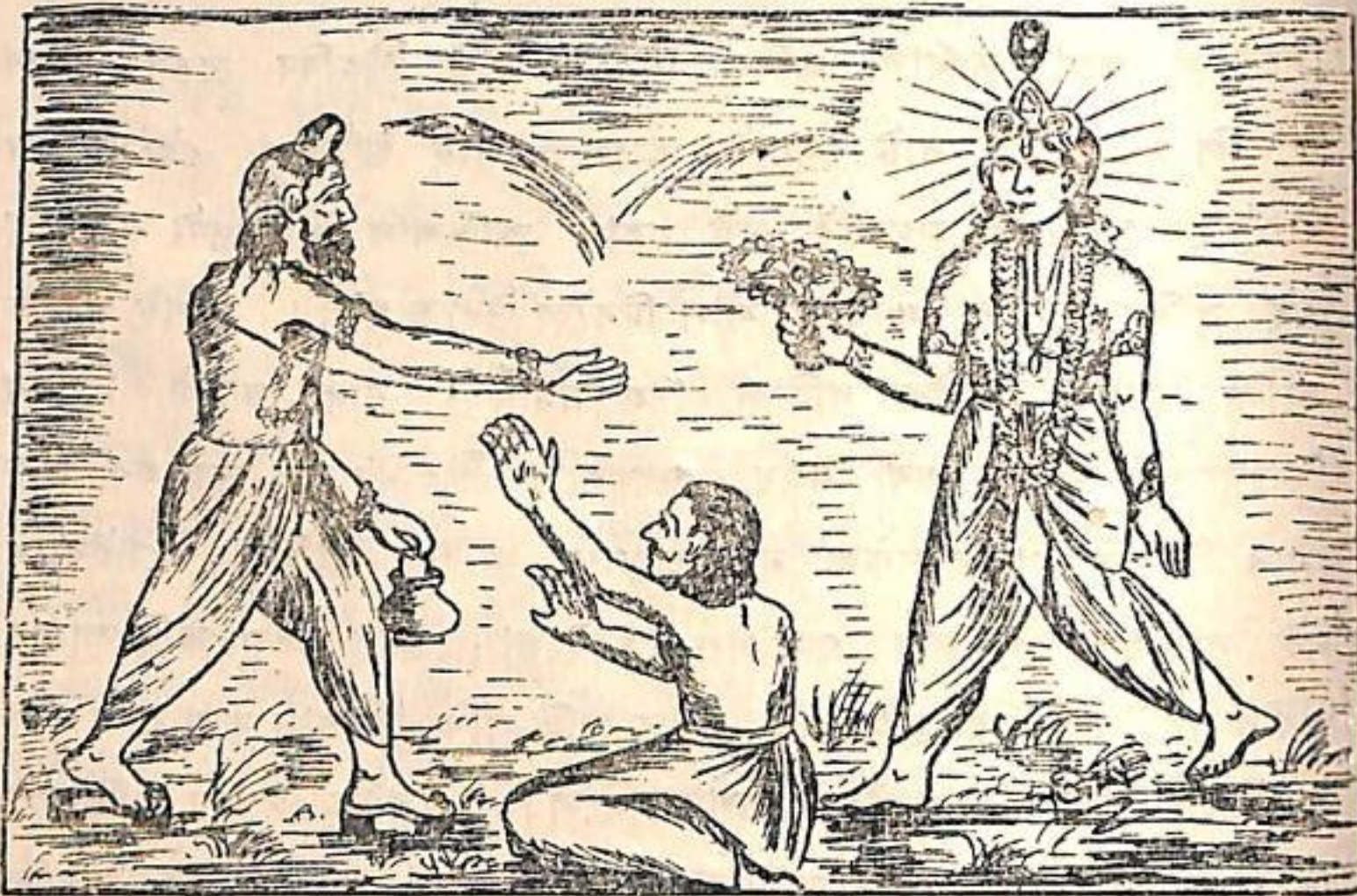
পূজ্য ঋষি বৰৰ পদসেৱা কৰি পাৰণ কৰাটো মোৰ পৰম ভাগ্যৰ কথা। আপুনি সৰ্বব্ৰত। আপুনি জানে যে পাৰণ দ্বাদশী তিথিতেই সমাপন হব লাগিব। যদি ঠিকমতে পাৰণ কৰা নহয় তেনেহলে নবকত পৰিব লাগিব। সেই কাৰণে হে মহৰ্ষি! অনুগ্ৰহ কৰি অতি শীঘ্ৰে আপুনি পাৰণ কৰক।” দুৰ্ব্বাসাই, “তুমি খন্তেক অপেক্ষা কৰা, মই ততালিকে গা ধুই আহোঁ” বুলি কৈ বাজলৈ ওলাল আৰু বজাক পৰীক্ষা কৰিবলৈ লুকাই থাকিল।

দ্বাদশী তিথি উকলি যাওঁ যাওঁ হ’ল। ইপিনে উগ্ৰতপা মুনিও উভতি নাছিল। পাৰণ নহলে শ্ৰীহৰিৰ ব্ৰত ভঙ্গ হয় আৰু সাত পুৰুষ নবক গামী হয়। পাৰণৰ সময় অতিবাহিত হব বুলি ভাবি বজা কিং কৰ্তব্য বিমূঢ় হ’ল। তেতিয়া কুল পুৰোহিত বশিষ্ঠৰ উপদেশ মতে বজাই এক গগ্ৰুয পানী খালে। এনেতে মহৰ্ষি দুৰ্ব্বাসাই ক্ৰোধত অগ্নিশৰ্ম্মা হৈ মহাৰাজ অম্বৰীষৰ ওচৰত উপস্থিত হ’ল আৰু তেওঁক নানা ভৎসনা কৰিবলৈ ধৰিলে—“হে নিৰ্বেদাধ বজা, দুৰ্ব্বাসা ঋষিক অৱজ্ঞা কৰি শ্ৰীহৰিৰ ব্ৰতৰ পাৰণ কৰিলি? মোলৈ বাট নেচাই আগেয়ে খাই উঠিছ? এইয়ে তোৰ নীতি নে? এই মুহূৰ্ত্তেই মই তোকে অভিশাপ দি শ্ৰীভ্ৰষ্ট কৰিম।” এই বুলি দুৰ্ব্বাসা ঋষিয়ে শাপ দিবলৈ উদ্যত হ’ল। বজাই ভয়তে কান্দি কান্দি কবলৈ ধৰিলে, “হে মহৰ্ষি! যদি দ্বাদশী তিথিৰ ভিতৰতেই পাৰণ কৰা নহয়, তেনেহলে শ্ৰীহৰিৰ ব্ৰত ভঙ্গ হব আৰু মোৰ উপৰি পুৰুষ সকল নবকত বাস কৰিব লাগিব। সেইবাবে মই নাৰায়ণৰ পদজল এক গগ্ৰুয খাইছোঁ; ক্ৰোধ সম্বৰণ কৰি আহাৰ কৰক।” তেতিয়া দুৰ্ব্বাসাই খঙত জ্বলি-পকি উপহাস কৰা বুলি বজা অম্বৰীষক শ্ৰীভ্ৰষ্ট হবলৈ ব্ৰহ্মশাপ দিলে। এনেকৈ অগ্ৰায় অভিশাপ দিয়া দেখি বশিষ্ঠ মুনিৰে মনত বৰ আঘাত পালে আৰু অনতি

পলমে এই অগ্নায় আচৰণৰ কাৰণে দুৰ্বাসাই হৰিভক্ত অম্বৰীষৰ ওচৰত পৰাজয় স্বীকাৰ কৰিব লাগিব বুলি অভিশাপ দি গুচি গ'ল।

বজাই কান্দি কান্দি ভগৱানক আৰাধনা কৰিলে, “হে দেৱ জনাৰ্দন! মোক বক্ষা কৰা। মই তোমাৰ দাস, সদায় তোমাৰ আজ্ঞা পালন কৰি আহিছোঁ। অতিথি সৎকাৰৰ বাবে আয়োজন কৰি এক ধৰ্ম্য বক্ষা কৰোঁতে আন ধৰ্ম্য বনাতললৈ যায়। প্ৰভু! ইয়াৰ উপায় দেখুৱাই দিয়া।” এনেকৈ মহাবাজে কান্দি কান্দি ভগৱানক প্ৰাৰ্থনা কৰিলে। ভগৱান শ্ৰীকৃষ্ণই তেওঁৰ ভক্তৰ দুখ সহিব নোৱাৰিলে। বজাক বিপদৰ পৰা বক্ষা কৰিবলৈ ভগৱানে তেওঁৰ অস্ত্ৰ সূদৰ্শন চক্ৰ পঠালে। ব্ৰহ্মশাপৰ অমোঘ শক্তি নাশ কৰি ভক্তক বক্ষাৰ কাৰণে বজা অম্বৰীষৰ ওচৰলৈ সূদৰ্শন আহিল আৰু ই বজাৰ ওচৰত দেখাদি ঋষিৰ শাপ নাশ কৰিলে। যি ভক্তৰ ওপৰত যম বজাৰো অধিকাৰ নাই সেই ভক্তৰ ওপৰত ঋষিৰ অত্যন্ত অবিচাৰ। সেই বাবে ঋষিক এশিকনি দিবলৈ সূদৰ্শন চক্ৰই দুৰ্বাসাৰ পিচে পিচে

খেদি গ'ল। ঋষি অস্থিৰ হৈ পলাল। সূদৰ্শনেও সদায় ঋষিৰ পিচে পিচে খেদি ফুৰিবলৈ ধৰিলে। তেওঁ উপায় হীন হৈ ব্ৰহ্মলোকলৈ গৈ ব্ৰহ্মাৰ চৰণত লুটি খাই পৰিল। ব্ৰহ্মাই তেওঁক বক্ষা কৰিব নোৱাৰে বুলি পঠাই দিলে। ঋষি ভয়তে কাতৰ হৈ শিৱলোকলৈ গ'ল। মহাদেৱৰ চৰণত দীঘল দি পৰি দুৰ্বাসাই কাতৰ প্ৰাৰ্থনা কৰিলে। বিষ্ণুৰ সূদৰ্শনৰ বিৰুদ্ধে মহাদেৱে ঋষিক সহায় কৰিব নোৱাৰে বুলি কলে। ঋষিয়ে ব্ৰহ্মলোক, শিৱলোক আৰু দেৱলোক ক'তো থাকিবলৈ আশ্ৰয় নাপালে। কোনোৱে সূদৰ্শনৰ বিৰুদ্ধে দুৰ্বাসাক আশ্ৰয় দিব নোৱাৰিলে। অৱশেষত ঋষিয়ে বৈকুণ্ঠত শ্ৰীহৰিৰ চৰণত আশ্ৰয় পাব বুলি গৈ বিষ্ণুলোকত উপস্থিত হ'ল। ভগৱান বিষ্ণুৰ চৰণত ধৰি কাকূতি-মিনতি কৰিলে। তেওঁ কবলৈ ধৰিলে “হে দেৱ নাৰায়ণ! আপোনাৰ ওচৰত মই গুৰুতৰ অপৰাধ কৰিছোঁ। আপোনাৰ ভক্তক শাপ দি মই মহাভুল কৰিছোঁ। আপুনি মোক বক্ষা কৰক।” শ্ৰীকৃষ্ণই কলে, “মই মোৰ অপমান সহ্য কৰিব পাৰোঁ। কিন্তু মোৰ ভক্তৰ অপমান মই কেতিয়াও সহিব নোৱাৰোঁ। যদি বজা অম্বৰীষে আপোনাক ক্ষমা কৰে তেনেহলে মোৰ সূদৰ্শনে আপোনাৰ একো অগ্নায় নকৰে। আপুনি পৰম ধাৰ্ম্মিক বজাৰ ওচৰলৈ যাওঁক।” দুৰ্বাসাই ভগৱানৰ কথা শুনি ততাতৈয়াকৈ বজা অম্বৰীষৰ ওচৰলৈ গ'ল।

পৰম ভক্ত অম্বৰীষ বজাই ব্ৰাহ্মণ অনাহাৰে উভতি যোৱা দেখি কান্দি কান্দি তেওঁৰ ধৰ্ম্য নাশ হোৱা বুলি ভাবি বহি আছে। তেওঁ ভাবিলে যে নিশ্চয় ভগৱানে ভক্তৰ পৰীক্ষা কৰিবলৈ ব্ৰাহ্মণ আৰু তেওঁৰ পিচেতেই সূদৰ্শনক পঠাইছে। এনেতে হঠাৎ মহৰ্ষি দুৰ্বাসাই ফোপাই জোপাই লৰি গৈ বজাৰ পদযুগলত ধৰি কবলৈ ধৰিলে, “হে মহাবাজ! আপুনি মোৰ জীৱন বক্ষা কৰক। ভক্তৰ

মহিমা নাজানি মই দুৰ্বোৰ অপৰাধ কৰিছোঁ। সেইবাবে আজি ম
ইমান দুখ পাইছোঁ।” এই ঘটনা দেখি বজাই হৰ্ব বিষাদত আ
আচৰিত হ’ল। তেওঁ শ্ৰীকৃষ্ণৰ মহিমা দেখি মহৰ্ষি দুৰ্বাসাক সাৱ
ধৰিলে। আকৌ সূদৰ্শনৰ আবিৰ্ভাৱ দেখি বজাই সূদৰ্শনৰ স্তৱ প
কৰাত প্ৰভু ভগৱান সন্তুষ্ট হ’ল। লগে লগে সূদৰ্শন অদৃশ্য হ’ল

ভক্তৰ অপূৰ্ব লীলা দেখি ঋষিয়ে বজাক স্তুতি কৰিবলৈ
ধৰিলে। বজা অশ্বৰীষে লাজ পাই ঋষিক মিনতি কৰি কবলৈ ধৰিলে
“হে মহৰ্ষি! আপুনি আজি মোৰ অতিথি; মোৰ নমস্কা। অপু
এতিয়া মোৰ ঘৰত আতিথ্য গ্ৰহণ কৰি মোক কৃতাত্ম কৰক।” মহ
দুৰ্বাসাই বজাৰ ঘৰত আহাৰ কৰি তেওঁক সুখী কৰিলে আৰু মহ
ৰাজত বিদায় মাগি কেনিবা গুচি গ’ল। মহাৰাজ অশ্বৰীষে বহুকা
ৰাজ্য-সুখ ভোগ কৰি অৱশেষত সংসাৰত পুত্ৰ নাতি বাখি শ্ৰীহৰি
পাদ-পদ্মত নিজ প্ৰাণ সমৰ্পন কৰিলে।

==মহৰ্ষি সৌভৰি==

সৌভৰি নামেৰে এজন তপস্বী আছিল। তেওঁ কঠোৰ তপস্কা
কৰি ভগৱানৰ দৰ্শন লাভ কৰিছিল। তেওঁ গ্ৰীষ্মকালত অগ্নিৰ মাজত,
শীতকালত পানীৰ মাজত, বৰ্ষাকালত বৰষুণত, শৰৎকালত পৰ্বতৰ

ওপৰত আৰু বসন্তকালত বায়ু মণ্ডলত তপস্কা কৰিছিল ॥ সংসাৰৰ
প্ৰতি তেওঁৰ বিৰাগ ভাৱ জন্মাত কেৱল শ্ৰীহৰিৰ ধ্যানত মগ্ন আছিল।

এসময়ত ভীষণ শীত পৰিছিল। গছ-গছনি বোৰৰ ঠেটুৱা
ধৰি ঠেৰেঙা লাগিছিল। নদ-নদীৰ পানীও বৰফত পৰিণত হব
ধৰিছিল। জীৱ-জন্তু বিলাকে শীতৰ প্ৰকোপত স্থিৰে বব নোৱাৰিছিল।
সেই সময়ত সৌভৰি মুনিয়ে আশ্ৰমত থকা সৰোবৰত এডিঙি পানীলৈকে

নামি তপস্যা কৰিছিল। সাধনাত মগ্ন থকা বাবে তেওঁ বাহ্যজ্ঞান-শূন্য আছিল। সেই বাবে জাৰ জহ একো অনুভৱ কৰিব নোৱাৰিছিল। এইদৰে তেওঁৰ বহুদিন অহিবাহিত হৈ গ'ল।

এদিন তপস্যা কৰি থাকোঁতে হঠাতে দুটা মাছে খেলা কৰা দেখিছিল। ইয়াকে দেখি ঋষিৰ মন চঞ্চল হৈ উঠিল আৰু তেওঁৰ মনত কাম ভাৱৰ উদয় হ'ল। তেওঁ ভাবিলে, “যদি এই বিষয়-সুখ উপভোগ কৰা নহয় তেনেহলে সাধনা সিদ্ধিৰ পূৰ্ণতা লাভ নহব।” ইয়াকে ভাবি ঋষিয়ে তৎক্ষণাত সেই সৰোবৰ ত্যাগ কৰিলে। তেওঁ ধ্যান-ধাৰণা বাদ দি বিয়া কৰাবলৈ কপৱতী গাভৰু ছোৱালী ক'ত পোৱা যাব ভাবিবলৈ ধৰিলে। বিয়া কৰাই ঘৰ সংসাৰ কৰি পো-নাতি আদি লাভ কৰিলেহে ভোগৰ শান্তি হয়—ইয়াকে ভাবি তেওঁ কণ্ঠা বিচাৰি ওলাল।

সূৰ্য্যবংশত মান্ধাতা নামেৰে এজন বৰ ডাঙৰ বজাই বাজ কৰিছিল। তেওঁৰ যশস্বী বহু দূৰলৈ বিয়পি গৈছিল। বজাৰ পঞ্চাশ জনী কণ্ঠা আৰু তিনিজন পুতেক আছিল। কণ্ঠাসকল অতি কপৱতী আছিল। তেওঁলোকৰ বিবাহ কাল উপস্থিত হ'ল। কণ্ঠাসকলৰ কপ-যোৱনৰ কথা সোভৰি মুনিয়েও শুনিলে। মুনিয়ে অতিশীঘ্ৰে মান্ধাতা বজাৰ ওচৰলৈ আহিল। তেওঁক দেখি বজাই আথে-বেথে আগ্ৰহেৰে পাদ্য-অৰ্ঘ্য দি বহিবলৈ দিলে। ঋষিয়ে আসনত বহি স্তম্ভুৰ মাতেৰে কবলৈ ধৰিলে,—“হে সূৰ্য্যবংশ চূড়ামণি; আপুনি ত্ৰিভুবনৰ যশস্বীৰ অধিকাৰী। মই এজন সামান্য তপস্বী। মোৰ মনোবাঞ্ছা পূৰ্ণ কৰিব বুলি আপোনাৰ ওচৰলৈ আহিলোঁ। আজন্ম তপস্যা কৰি সিদ্ধিলাভ কৰিছোঁ। কিন্তু মই ভোগ-শান্তি লাভ কৰি শ্ৰীহৰিৰ সাধনা কৰিম। শুনিবলৈ পাইছোঁ আপোনাৰ পঞ্চাশ জনী কণ্ঠা আছে। মই আপোনাৰ এজনী কণ্ঠাৰ লগত সংসাৰ কৰিবলৈ

ইচ্ছা কৰিছোঁ। আপুনি মোৰ মনৰ কামনা পূৰ্ণ কৰক। আপোনাৰ পুণ্য হব।” ঋষিৰ কথা শুনি বজাই কলে, “হে মহৰ্ষি! মোৰ কণ্ঠাসকলে স্বয়ম্ভৱ পণ কৰিছে। আপুনি সিহঁতৰ ওচৰলৈ যাওঁক। সিহঁতে আপোনাক দেখি বৰ মালা প্ৰদান কৰিব।” বজাৰ কথা শুনি ঋষিয়ে উপহাস কৰা বুলি ভাবিলে আৰু তপোবলেৰে চকুৰ পচাৰতে তেওঁ এজন অতি কপৱান যুৱকৰ কপ ধৰি মান্ধাতা বজাৰ আগত থিয় হ'ল।

ঋষিয়ে বাজ-কণ্ঠকীৰ লগত বাজকণ্ঠাসকলৰ ওচৰলৈ গ'ল। তেওঁ কণ্ঠাসকলৰ আগত বিয়াৰ প্ৰস্তাৱ কৰিলে। তেতিয়া সকলোটি কণ্ঠাই ঋষিৰ কপত মুগ্ধ হৈ এজনী এজনীকৈ প্ৰত্যেকেই ঋষিৰ মূৰত বৰমালা প্ৰদান কৰিলে। তপস্যাৰ প্ৰভাৱত ঋষিয়ে পত্নী লাভ কৰি ঘৰলৈ গৈ নানা আড়ম্বৰেৰে ভোগ বিলাসত কাল কটাবলৈ ধৰিলে।

কিছুদিনৰ মূৰত প্ৰত্যেক জনীৰেই একোটকৈ পুত্ৰ-সন্তান জন্মি ঋষিৰ বংশ বৃদ্ধি হ'ল। বহুকাল এই বকমে নানা সুখ ভোগ কৰা স্বত্বেও তেওঁৰ মনত নতুন নতুন কামনাৰ উদয় হবলৈ ধৰিলে। একোতেই তেওঁৰ তৃপ্তি নপলায়। এদিনাখন হঠাৎ মাছ দুটাৰ খেলাৰ কথা মনত পৰি আকোঁ তেওঁৰ বৈবাগ্য ভাৱৰ উদয় হ'ল। পত্নীসকলক নাৰায়ণৰ পূজা কৰি জ্ঞান লাভ কৰিবলৈ কৈ তেওঁ পুতেকসকলক ঘৰ-বাৰী সপি দি বৈবাগী হ'ল আৰু কিছুদিন কঠোৰ তপস্যা কৰি নিজ দেহ ত্যাগ কৰি বৈকুণ্ঠ ধামলৈ গ'ল। পতিৰ নিধন বাৰ্তা পাই পত্নীসকলে পতিৰ লগত সতী গৈ বিষ্ণু পদ লাভ কৰিলে।

==ৰজা যুৱনাশ্ব==

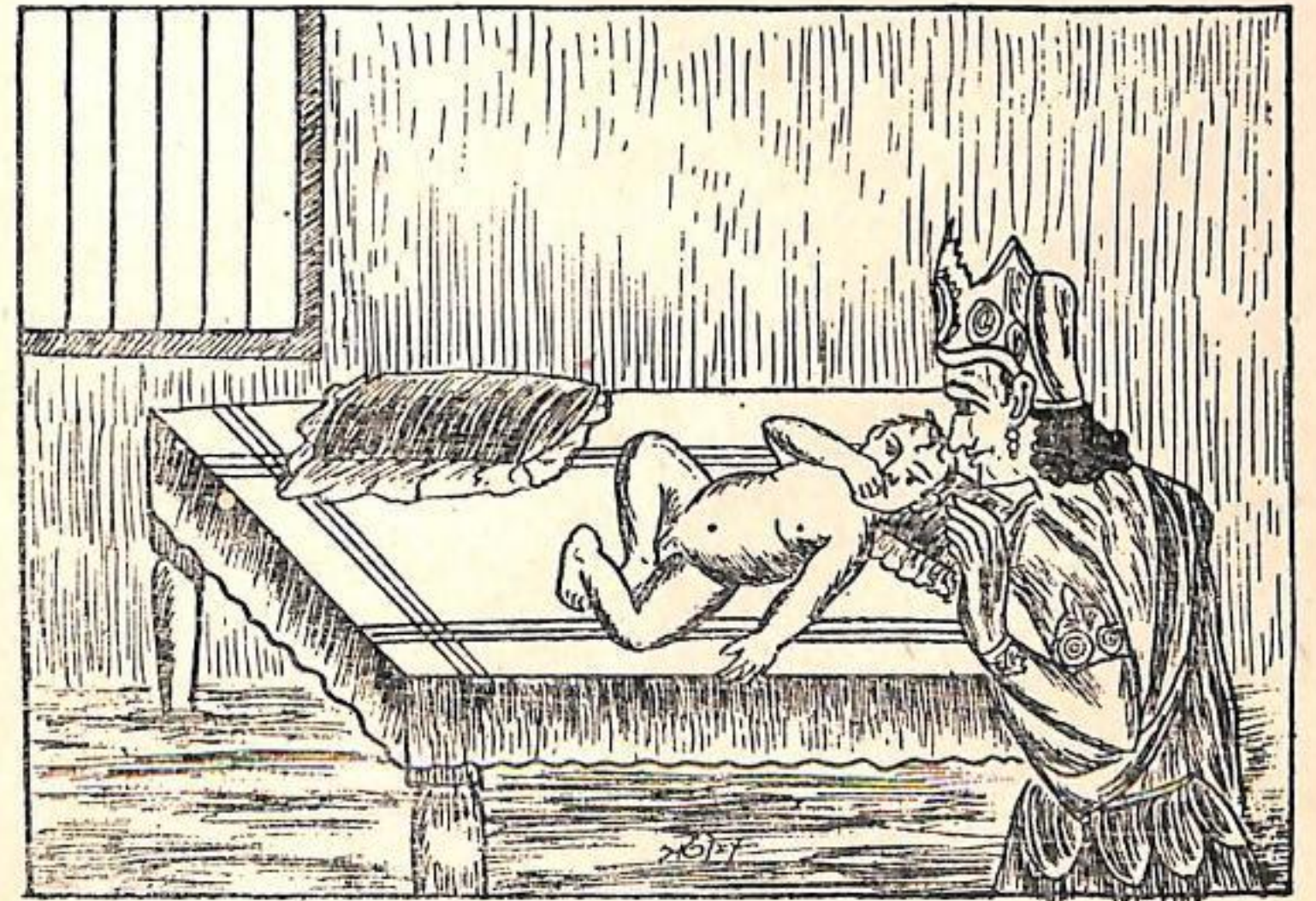
অতি পুৰণি কালত ভাৰতবৰ্ষত যুৱনাশ্ব নামেৰে এজন সুবংশীয় ৰজাই বাজত কৰিছিল। তেওঁ বৰ পৰাক্ৰমী, ধাৰ্মিক আৰু প্ৰজাবঞ্ছক ৰজা আছিল। যুৱনাশ্ব ৰজাৰ কেবা গৰাকী ৰূপৱতী ভাৰ্য্যা থকা স্বত্বেও বহু বছৰলৈ কোনো সতি-সন্ততি নাছিল। সেই কাৰণে ৰজাৰ মনত বৰ দুখ। পুত্ৰহীন ৰজাই মনৰ দুখতে এদিন এক গভীৰ অৰণ্যত প্ৰৱেশ কৰিলে।

সেই অৰণ্যত এখন আশ্ৰম আছিল। তাত থকা ঋষিসকলে তেওঁলোকৰ ৰজা যুৱনাশ্বক অপুত্ৰক বুলি জানি তেওঁৰ পুত্ৰলাভ অৰ্থে সকলোৱে মিলি এটা মহাযজ্ঞ আৰম্ভ কৰিলে। তেওঁলোকে এটা কলহত যজ্ঞৰ পৱিত্ৰ পানী ৰাখিছিল। সেই পানী মহিষীসকলৰ যেনে খাব তেওঁৰেই সন্তান উপজিব। যজ্ঞ শেষ হোৱাত সন্ধিয়াৰ লগে লগে যজ্ঞ মণ্ডপত সেই কলহটো এৰি ঋষিসকল নিজৰ নিজৰ পজালৈ গ'ল। ইপিনে যুৱনাশ্ব ৰজাই বনমাজে মাজে অনাহাৰে ঘূৰি ঘূৰি ভোক পিয়াহত লাল কাল হৈ গধূলি সেই আশ্ৰমত উপস্থিত হ'ল। আশ্ৰমৰ কোনোঠাইত পানী বিচাৰি নাপাই ৰজাই সেই যজ্ঞ-মণ্ডপত সোমাল। ইফালে সিকাৰে বিচাৰি ৰজাই সেই পানীৰ কলহটো পালে আৰু পানী খাই তৃষ্ণ নিবাৰণ কৰি সেই আশ্ৰমতেই শুই থাকিল।

পিচদিনা ৰাতি পুৱা ঋষিসকল আহি যজ্ঞৰ কলহটো উলিয়াই থকা দেখি তেওঁলোকৰ মাজত হাঁহকাৰ লাগিল। ৰজাই কথাটো জানিব পাৰি তেখেত সকলক বিনয়েৰে কলে, “হে ঋষিসকল

যোৱা ৰাতি মই পিয়াহত অত্যন্ত অস্থিৰ হৈ সেই কলহটোৰ পানী খাইছো। অজানিত দোষৰ বাবে মোক ক্ষমা কৰক।” ৰজাৰ কথা শুনি ঋষিসকলে কলে, “সেই মন্ত্ৰপূত পৱিত্ৰ পানী আপোনাৰ পুত্ৰ লাভৰ কাৰণেই ৰাখিছিলোঁ। তাক যেনে খায় তাৰেই সন্তান ওপজে। আপুনি অজ্ঞানতা বসতঃ তাক খাইছে, গতিকে আপোনাৰ গৰ্ভত নিশ্চয় সন্তান জন্মিব।” মন্ত্ৰ শক্তিৰ প্ৰভাৱত পুৰুষৰ গৰ্ভত সন্তান হ'ব কিন্তু সেই সন্তানে ক'ব পৰা স্তন্য পান কৰিব? এনেকৈ আকাশ পাতাল ভাবি ৰজাই হৰ্ষ-বিষাদে ঘৰলৈ উভতি আহিল আৰু তেওঁৰ বাণীসকলৰ আগত সকলো কথা ভাঙি পাতি কলে।

এদিন দুদিনকৈ অনেক দিন গ'ল। ৰজাৰ গাত গৰ্ভৰ লক্ষণে দেখা দিলে। গৰ্ভস্থ সন্তান চন্দ্ৰ ক'লাৰ দৰে বাঢ়িবলৈ ধৰিলে। উপযুক্ত সময়ত ৰজাৰ প্ৰসৱ বেদনা উপস্থিত হ'ল। ঋষিসকলৰ আদেশ মতে বৈষ্ণৱ ৰজাৰ তলপেটটো ফালি সন্তান বাহিৰ কৰিলে। ৰজাঘৰত হাঁহকাৰৰ মাজেৰে আনন্দৰ বোল উঠিল। প্ৰভু নাৰায়ণে পুত্ৰ ৰক্ষাৰ কাৰণে দেৱৰাজ ইন্দ্ৰক পঠাই দিলে। ইন্দ্ৰই আহি সেই শিশুৰ মুখত শিশুটোৰেই তৰ্জ্জনী আঙুলিটো দি গ'ল।

শিশুটোৱে নিজৰ হাতৰ আঙুলিটো চুহি ডাঙৰ হবলৈ ধৰিলে
 ইন্দ্ৰই আহি “মই পালন কৰিম” বুলি কোৱা বাবে শিশুটিৰ না
 হ’ল মান্ধাতা। উপযুক্ত কালত যুৱনাশ্ব বজাই তেওঁক ৰাজ সিংহাস
 দি বৈকুণ্ঠী হ’ল।

